

Vzpomínka na Václava Hraběte (* 13.6.1940 Příbram, + 5.3.1965 Praha)

"První byl přijat na milost džez. Pak byl rehabilitován tramping. Posledním v řadě milostněných se stal dnem 1.dubna 1964 autostop. Že už bylo na čase? Jistě, máte pravdu, ale daleko důležitější je, že se to všechno stalo?" tak začíná reportáž **Václava Hraběte** o autostopu otištěná pod názvem

Cestou NE cestou

v roce 1964 v časopise

Tvář

.

Na letošní rok připadají dvě výročí tohoto nadaného básníka a prozaika (narodil se před 65 lety v Příbrami a zemřel před 40 lety v Praze) který oslovil svojí tvorbou už tři generace čtenářů i posluchačů. Mládí prožil spolu se starší sestrou Jarmilou (provdaná Kolátorová) v rodině zaměstnance ČSD (otec Jan Hrabě 1889 -1967, matka Magdalena rozená Kalinová (1906 - 1982) v Lochovicích na úpatí brdských Hřebenů. V letech 1954-57 vystudoval "jedenáctiletku" tj. Střední všeobecně vzdělávací školu v Hořovicích a již v té době psal své první texty a část z nich publikoval v okresních novinách Berounska. Jeho vývoj ovlivnila profesorka Slavíková, manželka básníka Ivana Slavíka. Byl mimořádně hudebně nadaný, učil se hře na housle, jako samouk i na klarinet a saxofon. Hrál ve studentském tanečním orchestru a se spolužákem J. Ernestem založil dixielandovou kapelu pro kterou také komponoval.

V letech 1957-61 studoval češtinu a dějepis na VŠ pedagogické v Praze, bydlel na koleji v Lazarské a na podnájmech. V zimě 1960 se seznámil se svojí budoucí ženou Olgou. Zpracoval první ročníkovou práci "Kompoziční rozvedení ideje a tématu v Lyrice lásky a života Antonína Sovy" a studia VŠP ukončil bez státních závěrečných zkoušek. Po večerech hrál na klarinet a saxofon, pravidelně s Dixie 24 i na jam-session v pražských klubech - Redutě, Olympiku, Pygmalionu, Klubu stavařů i v hostinci U Linkeho na Betlémském náměstí.

Po promoci strávil dva roky vojenské služby na Šumavě a v severních Čechách. V té době publikoval své první zralé básně ve vojenských časopisech *Zápisník* (14/62), *Čs. voják* (18/62, 10 a 18/63) a

Obrana lidu

(18/63). Během vojny se oženil (únor 62) a Olze se narodil syn Jan (srpen 62). V létě napsal divadelní hru

Královna Margot

jejíž jediný rukopis později ztratil režisér Waldemar Sent. Podzim strávil V.H. ve vojenské nemocnici a v prosinci napsal povídku

Horečka

(datována 22.12.´62).

V červnu ´63 dokončil druhou ročníkovou práci "*Lyrický hrdina v poesii Jiřího Šotoly*". Po návratu z vojny (srpen ´63) odmítl nastoupit jako učitel "na umístěnku" v pohraničních Kraslicích, aby mohl být u ženy Olgy a syna v novém bytě v Jánské ulici v Praze. Působil nejprve jako pomocný dělník u Pražské stavební obnovy a Staveb silnic a železnic, knihovník Městské knihovny.

V roce ´64 v březnu se rozvedl, od května do července pracoval jako vychovatel učňů n.p. Průmstav ve Vysočanech. V létě, pověřen redakcí časopisu *Tvář* (pro níž pracoval jako lektor poezie) projel stopem napříč republikou (reportáž ze stopu *Cestou NE cestou* - *Tvář* 9 -10/´64). Od srpna do října ´64 byl zaměstnancem (osvětlovač, hudebník i člen umělecké rady) v tehdy založené "vinárně poezie" *Viola* (reportáž

Třicet a jedna noc aneb zápisky z živého domu

-

Tvář

7/´64), kde vystupoval i se svými verši a jazzem zejména v pořadu

Múza v texaskách

. Od října téhož roku působil jako zastupující učitel na ZDŠ v Nepomucké ulici v Praze 5 - Košířích.

Během svého života knižně nepublikoval a časopisecky (*Divoké víno*, *Tvář* a *Repertoár malé scény*) velmi sporadicky, kromě dvou autobiografických reportáží (z autostopu a *Violy*) jen kolem desítky básní. V rukopise za jeho života zůstala rozsáhlejší povídka

Horečka

, písňové texty a zlomky dalších prozaických a dramatických prací (včetně hry

Královna Margot

), dnes už zřejmě ztracených. Více než 80 básní, povídka

Horečka

i reportáže jsou výrazem generačního pocitu mladých lidí počátku 60. let spojeného z částečným uvolněním atmosféry po období v 50. let, kdy komunisté zcela ovládali kulturu i celou společnost.

Autentičnost jeho tvorby je zvýrazněna bluesovou dikcí volného verše a je ovlivněna dílem a

Napsal uživatel Petr Náhlík - Vokoun
Sobota, 05 Březen 2005 04:00

životem Jacka Kerouaca, Lawrence Ferlinghettiho a dalších amerických beatníků, nakonec i osobním setkáním s Allenem Ginsbergem v Praze. S prvními překlady poezie beatníků se setkal již v roce '60 kdy je časopisecky publikoval Jan Zábrana i mnozí další již, výbor z próz J. Kerouacka pod názvem *Říjen* v *železniční zemi* vydalo SNKLU v překladu J. Válka v roce '63. Krátce po americkém vydání vyšly na počátku 60. let v překladech J. Zábrany básnické sbírky L. Ferlinghettiho *Lunapark* v *hlavě* ('62) a *Star*

tuji ze San Franciska

('64) a také výbor z poezie Gregory Corsa pod názvem

Mokrý moře

('64). Ostatně tvorbou beatníků G. Corsa, L. Ferlinghettiho, K. Rexrotha a českých autorů - přítelkyně V.H. básnířky I. Machulkové, I. Diviše, J. Hořce atd. v červenci '63 zahájila činnost Hrabětem oblíbená pražská poetická vinárna Viola - záznam z pořadu "

Komu patří jazz

" vyšel v roce '65 na LP

Poezie a jazz (I.).

Hrabě sice nebyl trampem, ale byli mu blízcí beatničtí tuláci. Stejně jako američtí beatnici a čeští trampové nesouhlasil s morálkou měšťáků - v českém prostředí socialistických. Základní inspirací mu byli, jako každému mladému autorovi, láska, přátelství, vojna a hudba. V jeho případě především jazz, zhudebněné beatnické verše či zážitky z nočních jam-session v Redutě a Viole. Asi posledním textem na kterém se podílel (spoluautoři Machálek & Hrabě & Hess) je reportáž a rozhovor s A. Ginsbergem, které vznikly mezi 14.2. (přílet A. Ginsberga) a 5.3. '65 (úmrtí V. Hraběte). Oba texty byly otištěny v únorovém čísle *Divokého vína* (tehdy ještě cyklostylovaného časopisu libeňských studentů). V Praze, 5.3. 65 po příchodu domů, kolem třetí hodiny ráno si V.H. jako obvykle přitápěl plynovým sporákem a poté co plamen hořáku uhasnul zemřel ve spánku na otravu kysličníkem uhelnatým, pohřben je v brdských Lochovicích.

Za svého života knižně nepublikoval, všechny sbírky byly jednotlivými editory sestaveny posmrtně. Z časopisecky publikovaných veršů a z veršů zapůjčených rodinou jeho přátelům vznikl výbor, který se stal základem samizdatem šířených opisů. Prvním kdo se ujal jeho veršů byl Miroslav Kovářík, který z nich, poté co je získal od Ivana Rajmonta, v letech 1965-66 vytvořil poetické pásmo **Stoptime**, rekviem za Václava Hraběte, které uspořádal podle tematického souznění s Mozartovým Rekviem. Pořad měl premiéru březnu '66 v litvínovském Docela malém divadle a reprízu 23.5. '66 ve Viole za přítomnosti básníkovi rodiny. M. Kovářík zároveň publikoval v časopise *Univerzita Karlova* (20/'66) v

eseji

Potuln

ý zpěvák

, jak získal básně V.H. a první životopisné údaje. Na jaře '67 navštívil Miroslav Kovářík se Zdenkem Potužilem Lochovice a od matky V.H. získal ještě pár novinových výstřížků a literární pozůstalost (o níž se 15 let domníval, že je kompletní). Litvínovské Docela malé divadlo vydalo všechny texty představení

Stoptime

knižně (v nákladu 1200 ks) ve své ediční řadě (´65 - J. Zábrana, ´66 - I. Diviš, ´67 - V. Hrabě) v říjnu ´67. Sbírku, připsanou rodičům V. Hraběte sestavil a ediční poznámku napsal M. Kovářík. Ve sborníku

Taneční hudba a jazz 1966 - ´67

(uspořádal jej L. Dorůžka, J. Hořec a J. Knotek) vyšly krátké vzpomínky na V.H. od jeho přátel Františka Vinanta a Inky Machulkové, která připomněla V.H. básní i v časopise

Plamen

8/´66.

V roce ´67 se básně V. Hraběte (zhudebněné K. Velebným) společně s verši Andreje Vozněsenského (zhudebněnými Luděkem Hulanem) objevují poprvé na gramodesce Supraphonu - na LP **Poezie a jazz II.**, kterou připravili Oldřich Kryštofek a Luděk Hulan a režíroval Josef Henke (žák E. F. Buriana). Nahrál ji Jazzový orchestr Čs. rozhlasu řízený Karlem Krautgartnerem, spolu se sólisty (Luděk Hulan - kontrabas, Richard Kubernát - trubka, Laco Déczi - trubka, Rudolf Rohl - klavír, Eva Olmerová - zpěv ...atd) a SHQ Karla Velebného v pražských studiích (Lucerna, Mozarteum, Dejvice, Čs. rozhlas) v září a říjnu ´66 a lednu ´67. SHQ hrál ve špičkové sestavě (Karel Velebný - vibrafon, tenor. saxofon, Miroslav Krýsl - alt. saxofon, bas. klarinet, Zdeněk Pulec - trombón, Rudolf Dašek - kytara, Petr Marcol - kontrabas, Milan Mader - bicí). Zvukovou režii básní V.H. v podání Jana Třísky měl na starost Jiří Očenášek.

V roce ´69 vyšel **Stop - time** v novém uspořádání v Mladé frontě v nákladu 900 výtisků, opět péčí M. Kováříka, recenzovala jej I. Machulková ve Svobodném slově a I. Zítková v severočeském *Průboji* (ta otiskla v *Orientaci* 2/´70 i srovnávací studii poetik F. Gellnera a V. Hraběte). V roce ´71 vyšla v

Orientaci

také báseň

Elegie

věnovaná V.H. jeho přítelem a spolupracovníkem z pražské Městské knihovny Petrem Skarlantem (knižně ve sbírce

Hebká kůže

v roce ´72). V letech ´72 - ´74 recitoval M. Kovářík poezii V.H. v komponovaných pořadech Šafránu a Tyátru písničkářů (Vlastimil Třešňák s rómským duem Kormanů, Vladimír Merta, Jaroslav Hutka a Štěpán Rak). Propagátorem tvorby V. Hraběte je M. Kovářík dodnes, pravidelně ji recitoval od 60. let nejen na svých poetických pořadech, ale od prvních ročníků až do 90. let i divákům Porty. V letech ´73 - ´75 uvádělo Divadlo poezie AD 74 při FF univerzity Palackého komponovaný pořad

Blues pro bláznivého básníka

v režii Stanislava Hoška, v programovém letáku byly otištěny teoretické texty o tvorbě V.H. od S. Hoška a Vladimíra Justla (uměleckého vedoucího Violy). V roce ´75 se S. Hoškovi podařilo v týdeníku Tvorba č. 15 otisknout vzpomínku k 10. výročí úmrtí V.H.

V roce 1977 vyšla v nakladatelství Mladá fronta, v souboru esejů Jaromíra Pelce Nový obsah literárně kritická studie díla V.H. pod názvem "**Předchůdce**", která se pak v upravené podobě stala doslovem k třetímu a nejširšímu (41 básní) knižnímu výboru z díla V.H. Sbírka poezie uspořádaná J. Pelcem pod názvem

Blues v modré a bílé

a vydaná v Melantrichu v nákladu 2000 výtisků měla řadu pozitivních recenzí a byla ihned rozebrána. V témž roce vyšla i kniha básníka Petra Skarlanta

Věk slasti /milostný deník čtyřadvacetiletého

/, v níž přítel V.H. zpracoval beletristicky poslední měsíce života V.H., včetně setkání s A.

Ginsbergem. V následujících letech byla poezie V. Hraběte i próza P. Skarlanta bagatelizovány několika vlivnými normalizačními komunistickými kritiky (např. Hanou Hrzalovou v

Literárním měsíčníku

č.4/78 a Josefem Peterkou v

Literárním měsíčníku

č.3/78 a v literárním týdeníku

Kmen

44/82). V letech 79 - 81 uváděla Viola (Dana Matějková a Jiří Hanák v režii Jiřího Hraše) hudební pořad

Blues v rytmu noci

(hudbu komponoval Hrabětem obdivovaný kontrabasista Luděk Hulan) poezie inspirované blues, včetně veršů V.H.

V 80. letech byla tvorba V.Hraběte edičně potlačována a tak se opět šířila pouze v samizdatu. Některé texty V. Hraběte byly zhudebněny již v 60. letech v jazzových úpravách - zejména M. Dvořákem, ale známé jsou (např. *Variace na renesanční téma, Ty II. /Ukolébavka/, Tma stéká do kaluží, Jam-session*

s Františkem Gellnerem) od přelomu

70. a 80. let především v rockových úpravách Vladimíra Mišíka + ETc. Od roku 78 zpíval V. Mišík na koncertech řadu textů V. Hraběte, ale na jednotlivé desky ETc je komunistická cenzura umožnila natáčet jen sporadicky. Nahrávka pořadu natočeného M. Kovářikem a ETc původně pro Gramoklub 5.9.80 (rok 40. výročí narození a 15 let od úmrtí V.H.) v Malostranské besedě byla cenzurou z edice GK vyřazena, poté měla vyjít péčí Jonášklubu, ten však byl komunisty rozpuštěn, a tak vyšla až po deseti (!) letech v době "perestrojky" v roce 1989.

V roce 81 se divadelní agentuře Dilia podařilo v uspořádání Zdeňka Šimanovského vydat cyklostylovaný sborník dramatizace básní V.H. pod názvem Korunovační blues "pro potřeby divadla poezie". V letech 81 - 89 uváděl M. Kovářík v pražském Klubu v Řeznické dramatickou montáž prózy V. Hraběte **Horečka a jeho veršů**. Obdobný pořad uvádělo ve stejné době i Studio Horizont v Brně - Lesné.

V roce 82 vydal Jan Lukeš (dnes známý především jako filmový kritik, teoretik a historik) v

Mladé frontě přelomovou knihu **Prozaická skutečnost**, v níž velmi tvrdě (uprostřed tuhé komunistické "normalizace") zhodnotil tvorbu komunisty propagovaných básníků a naopak vyzdvihl tvorbu V. Hraběte, ale také básníků s kytarou - Vladimíra Merty a dalších folkových textařů. "Potrefená husa" J. Peterka poté napadl J. Lukeše v ideologickém týdeníku *Tvorba*

a obvinil jej z "mylných pozic" bez možnosti obrany ze strany J.L. V té době začal básníkův syn Jan Miškovský pátrat po literární pozůstalosti svého otce.

V roce '85 vydal Daniel Strož v Mnichově, ve svém nakladatelství Obrys/Kontur, v edici Poezie mimo domov, další výbor poezie V.H. pod názvem **Černé nebe nad městem**, v Československu připomněl 20. výročí úmrtí V.H. pouze olomoucký deník *Budovatel*, který otiskl vzpomínku S. Hoška.

V roce '86, po třech letech pátrání, se dvacet let (!!!) pohřešovaná literární pozůstalost V.H. vrátila do rukou jeho syna Jana. Byl to jeho otcem popsáný sešit, blok a stovka volných listů, rukopisy i strojopisy, desítky neznámých textů a Hrabětem sestavená sbírka **Blues pro bláznivou holku**

Tím skončily spekulace kolem Hrabětova autorství dosud otištěných básní a zároveň došlo k upřesnění textů většiny publikovaných básní.

O dva roky později, již v době Gorbačovovy "perestrojky", 14.5.'88 odvysílal Čs. rozhlas hodinový pořad věnovaný dílu V.H. včetně rozhovoru z jeho sestrou Jarmilou Kolátorovou. J. Lukeš v deníku Svobodné slovo oznámil veřejnosti 24.9.'88 objev pozůstalosti V.H. a otiskl tři dosud neznámé básně, další byla otištěna v témž deníku 31. 12.'88. Petr Skarlant v roce 1988 vydal v Čs. spisovateli sbírku esejů *Post skriptum*, v níž svému příteli V.H. věnoval stať "Nenosil své jméno nadarmo", ukázka vyšla i v č. 44/'88 v týdeníku Kmen.

V roce 1989, konečně vyšla v Supraphonu živá nahrávka veršů V.H. z pořadu ETc a M. Kovářika na LP **Pár tónů**, které přebývají v nákladu 25 000 ks se zasvěceným sleeveenote Jiřího Černého. Recenzi včetně polemiky s J. Peterkou a kritiky komunistické ediční politiky otiskl v rámci "glasnosti" *Mladém světě* č. 29 (4.7.'89) Josef Chuchma a v *MS* č. 38

(5.9.89) uvedl J. Pelc v rozhovoru s Michalem Horáčkem, v reakci na Chuchmovu kritiku: "?co Chuchma bude dělat, až se dozví, že nejen průřez, ale dokonce kompletní Hrabětova básnická pozůstalost vychází napřesrok v jedné z nejoficiálnějších edic Československého spisovatele v Klubu přátel poezie? A že se v MF chystá k vydání i Hrabětovy prozatéské zlomky, včetně kuriozního interview s Ginbergem a novely Horečka? ?!"

Pak přišel 17. listopad '89, skončila komunistická cenzura, a vydání tvorby V. Hraběte již nic nebránilo. Kompletní sbírku (přes 80 básní) V. Hraběte pod názvem *Blues pro bláznivou holku* vydal Klub přátel poezie v Čs. spisovateli v roce '90, v nákladu 32 000 (!) výtisků, včetně podrobné ediční poznámky, životopisu a bibliografie. Knihu s fotografiemi Olgy Miškovské a Josefa Rebce připravili M. Kovářík, J. Pelc a J. Miškovský. Recenze napsali J. Lukeš a J. Šulc pro Lidové noviny a P. A. Bílek pro MfD. Kniha vyšla v roce '95 poprvé v reedici (editor J. Miškovský) pod názvem

Blues

, ale bez doprovodných textů M. Kováříka a J. Pelce, které pro dnešní mladou generaci čtenářů, jenž již nepoznala na své kůži reálný socialismus, přinášely podstatné informace a souvislosti.

Reedice knihy

Blues

vychází dodnes - v roce 2004 dosáhla celkového nákladu 20 000 výtisků.

V literárním časopise Iniciály otiskl J. Pelc slibovanou reportáž a rozhovor s A. Ginsbergem (spoluautoři Machálek & Hrabě & Hess). V časopise *Iniciály* (14 -15/'91) vyšel i esej B.

Hoffmana

Bláznivý hrabě své

generace

. Na knižní

vydání prózy

H

orečka

si čtenáři ale museli počkat dalších pět let do roku '94, kdy jí vydal Joachim Dvořák v nakladatelství Labyrint v nákladu 2000 výtisků, další vydání se připravuje. Recenze napsal P.

Šrut pro

Lidové noviny

, P. Nový pro

MfD

, V. Novotný pro

Tvar

a J. Chuchma pro

MS

.

60. výročí narození V. H. připomněl v eseji *Dívka s cigaretou a smrt* v *Nových knihách* č.24 (14. 6. 2000) historik Jan Suk. Nová fakta zveřejnil M. Kovářík v měsíčníku

Host

č.7/2000, který ve vzpomínkovém textu přiblížil okolnosti šíření tvorby V.H. od roku '67 a zmínil i tajemné okolnosti předání básníkovi pozůstalosti o 15 let později jeho synovi Janu

Miškovskému. Připomněl také básničky, které s V.H. působily ve Viole - I. Machulkovou a

Vladimíru Čerepkovou - pozdější emigrantky, filmové dokumenty Pokus o portrét V.H. režiséra

Svatopluka Vály a

Zemřel mlád dvacet čtyři let

režisérky Lenky Cingrošové.

Dnes je to 40 let od chvíle, kdy nás opustil Václav Hrabě

Napsal uživatel Petr Náhlík - Vokoun
Sobota, 05 Březen 2005 04:00

Host

otiskl i dosud nepublikované dopisy adresované M.Kováříkovi - dopis J. Zábrany (vzpomínku na setkání s A.Ginbergem a na smrt V.H.) a také dopisy maminky V.H. z let '68 - '69.

Bibliografie:

Proza:

Třicet a jedna noc aneb zápisky z živého domu (1964 - časopisecky Tvář č.7)

Cestou NE cestou (1964 - časopisecky Tvář č.9-10)

Horečka (1967 - časopisecky Divoké víno č. 6-7, 1994 - knižně Labyrint, editor J.Dvořák)

Poezie:

Stoptime (1967 - Docela malé Divadlo, editor M. Kovářík)

Stop - time (1969 - Mladá fronta, editor M. Kovářík)

Blues v modré a bílé (1977 - Melantrich, editor J. Pelc)

Korunovační blues (1981 - Dilia, editor J. Šimonovský)

Dnes je to 40 let od chvíle, kdy nás opustil Václav Hrabě

Napsal uživatel Petr Náhlík - Vokoun
Sobota, 05 Březen 2005 04:00

Černé nebe nad městem (1985 - Obrys/Kontur v Mnichově, editor Daniel Stroj)

Blues pro Bláznivou holku (1990 - Čs. spisovatel, editoři M. Kovářík, J. Pelc a J. Miškovský)

Blues (1995 - editor J. Miškovský)

Diskografie:

LP Poezie a jazz II. (1967 - Supraphon, dramaturgie Oldřich Kryštofek a Luděk Hulan, nahrál SHQ Karla Velebného v roce 1966, poezii V.H. recituje Jan Tříska)

LP Pár tónů, které přebývají (1989 - Panton, dramaturgie M. Kovářík a Hynek Žalčík, nahrál V. Mišík + ETc a M. Kovářík v roce 1980)

LP Václava Neckáře Podej mi ruku a projdem Václavák (1979 - Supraphon, Janem Neckářem zhudebněná Hrabětova Báseň na rozloučenou)

LP a CD Vladimír Mišík + ETc. (Supraphon - 1980,1987,1991,1993 a 1994)

Biografické a bibliografické údaje:

Rudolf Matys: Nekrolog (1964 - Tvář 4/65)

Miroslav Kovářík: Potulný zpěvák blues (1966 - Universita Karlova 20/66)

Dnes je to 40 let od chvíle, kdy nás opustil Václav Hrabě

Napsal uživatel Petr Náhlík - Vokoun
Sobota, 05 Březen 2005 04:00

Jaromír Pelc: Nový obsah (1977 - Mladá fronta, stať "Předchůdce")

Petr Skarlant: Věk slasti /milostný deník čtyřadvacetiletého/ (1977 - Melantrich) beletristicky zpracovaný osudový příběh o přátelství s V. Hrabětem v letech 1963-65

Stanislav Hošek, Vladimír Justl, Václav Křístek a Rudolf Kadeřábek: texty otištěné v programovém letáku AD 74 Blues pro bláznivého básníka (1975 - OKS Olomouc,)

Jan Lukeš: Prozaická skutečnost (1982 - Mladá fronta)

Petr Skarlant: Post skriptum (1988 - Čs. spisovatel, stať "Nenosil své jméno nadarmo")

Jiří Černý: sleevenote (1989 - Pár tónů, které přebývají)

Jan Miškovský a Miroslav Kovářík: ?malá chvíle tak akorát na jeden tulipán, Osudy díla Václava Hraběte po smrti (podrobná a kvalitně zpracovaná biografie v knize Blues pro Bláznivou holku (1990 - Čs. spisovatel)